

Uredništvo in uprava:

Ljubljana,
Stomškova ulica številka 2.

Izkaža vsak ponedeljek.

Reklamacije so poštnine
proste.

Rokopisi se ne vračajo.

RADIKAL

Stane posamezna številka
1.50 Din.Mesečno Din 5.—, celo-
letno 60.—.Dopisi morajo biti franki-
rani in podpisani.Anonimni dopisi se ne spre-
jemajo.

POLITIČNO GLASILO DELOVNEGA LJUDSTVA.

Mihajlo Ranković, narodni poslanec.

Naša javna morala.

Velika evropska katastrofa, katera je najbolj pogodila našo zemljo v materijelnem in moralnem oziru, prikazuje se danes vidne in strašno resne posledice. Razrušeni domovi, upropaščene dobrine celih generacij pridobljene z intenzivnim delom, s prikrajšanjem in naporom, se daje kolikor toliko lahko popraviti in kmalu vpostaviti, ali ono, kar je bistveno v življenju enega naroda ali društva, t. j. javna morala se težko in to le z velikim trudom da popraviti, kadar je enkrat omajana. Naše povojno življenje je dalo v tem pogledu najboljše dokaze.

Po osvobojenju zemlje je zavladalo v vseh društvenih rodovih patriotično navdušenje. Pri tem so pristojni krogi zanemarili ta kapital, ga niso znali dovoljno oceniti in ga koristno upotrebiti v konstruktivnem smislu. Patriotično navdušenje širokih mas se je hiro razpršilo in namesto urejenega in globoko zamišljenega dela za vpostavitve stanja, katerega so zapustili sovražniki, se je napravilo mnogo velikih napak, katerih posledice se bodo čutile cela desetletja. Ljudje, kateri bi morali po svojem društvenem položaju delati za hitro odstranitev povojnih razmer, so pozabili v tem dnevnem življenju in pehanju za bogastvom glavno načelo, da je pošteno javno delovanje trajno delo in da to mora dobiti trajno priznanje. Del mase naših intelektualcev je postal politični barbar po metodi svojega delovanja, po svojem postopanju in po držanju v najdelikatnejših vprašanjih. Nastal je čas, ko se ne ve meje med dovoljenim in nedovoljenim. Kadar so pa omajani pojmi v najosnovnejših stvareh, se vrše v mnogih političnih vprašanjih kompromisi in popuščanja, kjer bi se ne smelo v nikakem oziru to zgoditi in ne

dovoliti v interesu najvišjih razlogov.

V našem povojnem življenju je marsikaj nastalo, kar ne odgovarja obćim interesom. Javno delovanje se je pogosto vršilo na gorostasno škodo osnovnih principov in privatna intervencija na strankarsko eksploatacijo.

Naše parlamentarno življenje beleha in jako pogosto se čuje in se je videlo, da je parlamentarizem, takšen kakoršen je, odigral svojo historično vlogo. Ta sodba se more sicer v nekem oziru opravičiti, ker v parlament pridejo namesto najbolj poznanih in najbolj sposobnih mož, ljudje izbrani po protekciji najmočnejših in najbolj bogatih. Mandat je postal pri poedincu rentabilna profesija, katera pretvori poslanca v delodajalca in volilce v klijentelo. Po tem je tudi držanje mnogih poslaničkov uravnano več na zmanjšanje volilnih stroškov, na kopičenje osebne premoženja, a manj na iskreno, pošteno in lojalno delovanje za interese domovine. V mnogih slučajih se dobi vtis, kakor da smo dobili zemljo v zakup in da jo je treba brez obzira na bodočnost izkoristiti, kar največ mogoče. To se ne more in ne sme dalje tolerirati niti opravičevati radi nedostatkov organizatorskih moči niti z ozirom na milje časa, v katerem živimo. Skrajni čas je ukiniti nedovoljene zahteve z odločnim ukrepom, kakor tudi omejevanje zavest in omadeževanje javno moralo. Naloga je težka in komplicirana. Za njeno izvršitev se mora računati na najbolj zdravi element našega društva, čigar zavest se še ni prodajala na trgu, in kateri je sposoben, da ohrani dobrine svojih prednikov in z največjimi žrtvami ustvari to državo.

Za stvar.

Blok je nujna potreba države. - Strah voditeljev pred skupnim nastopom. - Nezadovoljene osebne ambicije nekaterih voditeljev.

Vprašanje skupnega bloka proti Slovenski ljudski stranki smo v naših člankih »Blok« temeljito razjasnili ter skušali podati inicijativo, da se preide tudi na pozitivno delo za ustvaritev te ideje.

Skupen nastop ni samo zahteva našega naroda, zahteva pristašev majhnih strank, on postaja danes že mogočna državna potreba.

Da se izogne notranjemu sporu v »bloku« je potrebno povdariti in naprej povdarjati nasprotstva, različna načela in vse kar loči poedine stranke programatično drugo od druge, določiti pa se mora samo skupna podlaga, ki naj bi vezala za blok prihajajoče grupe v poštev ter jih držala borbene na vrhuncu.

Nastane sedaj vprašanje, ako je to naziranje pravilno, zakaj še ni mogoče preiti k pozitivnemu delu, zakaj je ravno z zadnjimi političnimi dogodki v Sloveniji dobila ideja bloka strahovito breo!

Naša dolžnost je, da naši javnosti pojasnimo stvar takšno kakor-

šna je in s tem naredimo korak naprej k uresničenju našega cilja.

V politiki in javnem življenju zlasti na žalost pri nas v naši državi ne prihajajo toliko do veljave programi in načela poedinih strank kakor posamezni voditelji.

To je temeljna pogrška, ki zavira vodenje stvarne programatične politike ter daje kal in sile osebni politiki.

V političnem delovanju poedinih eksponiranih političnih oseb se porajajo vsled različnih osebnosti vedno različne taktike in to iz razlogov, ker hoče vsak politični voditelj priti na svoj način do cilja. Cilj pa je ponavadi vsem skupen. Važno za nas je vedeti, kaj vsebuje ta cilj v resnici, kaj na papirju, kaj zavestno in kaj podzavestno.

Da si bodemo o stvari popolnoma na jasnem, je potrebno to vprašanje secirati mu pregledati vse faze njegove notranjosti in ga dati javnosti takšnega kakor je v resnici.

Cilj vsakega političnega voditelja je program, katerega si je postavila njegova stranka. V koliko pa je ta program tudi v resnici njegov cilj in v koliko je on le na papirju in mu služi kot ogrinjalo, v katero skriva svojo notranjost, to je jasno razvidno iz njegovega delovanja in pozitivnega ustvarjanja.

Toda pri vsakem političnem voditelju postoji še drugi cilj, ki se tiče popolnoma njegove osebe, to je postati prvi po svojem položaju napram drugim, po abstraktni v nemoralnem slučaju tudi konkretni dobrini.

To je dejstvo, katerega nobeden političar ne more utajiti, ako ga pa taji, je to za stvar tem opasnejše, ker moč se svojega hotenja ne zaveda in ravna samo po surovem instinktu, ki je krutejši in brezobzirnejši kot zavestno hotenje, ki je vedno sposobno voditi avtokritiko.

Te ugotovitve so zelo važne, ako hočemo pravilno razumevati večino

nasprotstev med poedinimi političnimi voditelji.

Tako bi nastale tudi v predvidenem bloku težave iz razlogov osebne politike. To mora vsak stvarer in resen političar predvideti. To se vidi, da so tudi voditelji v poštev prihajajočih strank uvideli ali vsaj slutijo.

Tukaj leži vzrok zakaj se oni bojijo bloka. Boje se, ker jim preti opasnost, da oni ne bi bili prvi medtem ko stoji sedaj na čelu svoje stranke kot generali.

To je eden glavnih vzrokov, da ne pride do bloka, dasi je to potreba, zahteva narodnih mas in države.

Strah in bojazen v politiki je vedno znak omejenosti političnih voditeljev, ki hite za svojim osebnim ciljem preko programa in interesa svoje stranke, kakor tudi celokupnosti.

(Dalje.)

Dokaz.

Pogrešana politika akcijskega odbora. — Veleposestnik krv, da ni bilo glasov. — Narod noče bankirje in veleposestnike kot svoje zastopnike. — Povzročena apatija v vrstah pristašev MRS. — Pojdimo iz naroda za narod.

Kako so zavozili nekateri politični analfabeti radikalno stranko v Sloveniji, je jasno razvidno iz sledečega pisma, ki je bilo poslano na akcijski odbor še pred volitvami, takrat ko glavnega tajništva ni bilo. Mož iz naroda, ki je stalno z njim v dotiki jasno in precizno pove kakšna politika se mora voditi, da bo ona obsegla široko maso našega naroda.

P. n. Poverjenstvo N. R. S.
Ljubljana.

Okrajni odbor N. R. S. v Kočevju mi je pretečeno poletje poveril vso organizatorično in politično delo za ustanovitev N. R. organizacije in stranke na Vrhniki, kjer sem po razbitju soc. dem. stranke imel kot izstopivši voditelj iste večino pristašev, med temi celo 3 obćin. odbornike na svoji strani. Tudi jaz sem bil obćin. odbornik. — Po več sestankih je bil sklep večine, da se z ustanovitvijo N. R. S. do novih volitev počaka, med tem pa pripravljati teren in ljudi za takojšen efektan nastop. — O tem sem okr. odboru v Kočevju sporočil. — Med tem sem se z Vrhnike v Borovnici službeno — kot industrijski knjigovodja preselil in začel tu delati priprave zlasti med obrtništvom in delavstvom, med tem, ko so na Vrhniki nadaljevali sestanke in priprave prijatelji Jesenovec Fr. in Dobrovoljc Ivan, oba preskušena in značajna delaveca.

Šteli smo približno 16 organiz. pomagateljev in do 60 mase. — Več se ni dalo vsled avtonom. gibanja SLS doseči. — Januarja smo dalje skienili z ozirom na močno avtonom. gibanje voliti N. R. S. ako bo kandidirala, sicer pa skušati najti kak dogovor z kako drugo stranko proti zagotovitvi da se nekatere koncesije izposluje (lokalnovažnega pomena). — Še ne uslanovljena, toda živa organizacija nismo mogli se vmešavati, dasiravno smo se vneto zanimali za njeno notranjo »opremo.«

Na poziv glavnega zaupnika sem šel 4. marca na Vrhniko v dežju in blatu k sestanku, na katerem je bilo 52 mož, na katerem smo z začudenimi, dolgimi obrabi sprejeli kandidaturu g. Josip Lenarčiča na znanje. — Nihče ni našel primerne besede. — Kot ustanovljavec sem bil primoran izreči misel vseh zbranih, ki se jim je čitalo z obrazov, — da niso pričakovali te kandidature in, da jo pod nobenim pogojem ne morejo podpirati. —

Potem smo se razšli najbrž za vedno — zelo razočarani nad stranko, ki kandidira protitip svojega programa. — Nimam privatne, še manj pa politične navade — biti osebni, zato ne maram popisovati življenjepisa g. kandidata, ki stranki najbrže ugaja, — spolniti pa moram s tem poročilom le svojo objubo, da o našem gibanju večkrat poročam. Sedaj pred volitvam in ob koncu organizacije je za to že skrajni čas! —

Po prevratu, ko sem imel v delu pisarije nesposobnega vrhniškega Narodnega sveta, sem kot radikalno in srbofilno misleč Slovenec iz dobe Županič Drgančevega »Juga« nastopil v soc. dem. stranki proti SLS in v par mesecih dosegel 2. mesto po številu pristašev na Vrhniki.

Kot večkratni delegat na kongresih sem spoznal to družbo in se jo znebil z gujsum — vesel, da sem odšel s čisto vestjo in roko, — nakar sem upal, kakor dolgo let prej na osvobojenje, tako zdaj na ustanovitev zares narodne železne in pravične stranke v Sloveniji, — na kar sicer še nisem obupal. —

Da mi je s kandidaturo skrajno nepriljubljenega gospoda onemogočeno vsako delovanje in uspešen nastop je morda le osamljen nesrečen slučaj.

Kakor sem pred vojno in med vojno vsled razmer zamenjal politično delo s kulturnim med narodom, ki sestoji iz delavskega in kmečkoga

ljudstva, tako hočem tudi sedaj storiti za svoj prosti čas in iti v politično ozadje.

Dovoljujem si kot dober poznavalec slov. ljudstva in razmer povdariti, da je ta kandidatura zame čisto brezpomembna, ker ne bo izvoljen g. Lenarčič, ni pa vseeno ljudstvu, ki stranke sodi po svojih eksponentih. — Ako se hoče N. R. S. ukoreniniti v Sloveniji, je treba zbrati v sebi »narod« in ne mož, ki so šli previsoko nad narod ali ki nimajo stiko z narodom. — Med slov. inteligenco in narodom je po krivdi inteligence preglobok jarek, čez katerega inteligenca ne bo šla nazaj, ampak narod naprej — kvišku ali navzdol — to se še ne ve. — Dovoljujem si opozarjati tudi, da dnevnik ni za narod, marveč dobro urejevan tednik. Iz množice slov. časopisja, pisanega za inteligenco, se pogreša

docela poučnega in odkritega tednika.

Jaz v takih razmerah ne bi mogel uspešno uveljavljati programa N. R. S., zato bi bila potrata časa in moči, izpostavljanje se blatu in luži politično strankarskih bojov, dokler ni važnejših trenutkov in boljših razmer.

Z velespoštovanjem

Pavel Homau.

Borovnica 4. marca 1923.

Nastane vprašanje, zakaj akcijski odbor ni vodil pravilno politiko, ko je bil vendar na to dejstvo opozorjen.

Na to je samo eden odgovor.

Zato, ker politika »Jadranske banke« in okrog nje poslušne birokracije ne podnese nikdar pravilne radikalne politike širokih mas.

Radikalna stranka.

Zgodovina stranke v Srbiji. — Moč radikalov.

V bivši kraljevini Srbiji so bile pred ujedinjenjem, to je pred vojno in v vojni sledeče stranke: radikalna, samostalna radikalna, katera je nastala, da se je odcepil 1 del naroda od matice radikalne stranke in se etabliral kot samostalna stranka, liberalna, naprednjačka in socijalistična stranka.

Najmočnejša po številu poslancev in po duševni moči njenih voditeljev je bila narodno radikalna, takoj za njo samostalna radikalna, med tem ko so ostale tri imele v zadnjem času samo po nekaj poslancev.

V preteklosti pa so igrale glavno vlogo v političnem življenju Srbov liberalna in napredna, ki so periodično menjale uloge na vladi bivše kneževine in kasneje tudi kraljevine Srbije. Radi teh strank in proti tem strankam se je pojavila narodno radikalna stranka ter jih je končno po hudih borbah uničila tako, da so ostali od njih le bedni ostanki, ki so se utopili v samostalno radikalno stranko in po vojni v demokratsko stranko.

Zemljoradniška stranka je povojna tvorba, katero so osnovali nezadovoljnejši iz radikalne stranke, katerim osebnim ambicijam radikalna stranka ni mogla zadovoljiti.

Republikanska stranka, katera ni imela in tudi nima niti enega poslanika se je isto rodila vsled nezadovoljenih ambicij poedinih radikalov.

Socijalistična stranka je isto produkt nekaterih nezadovoljnihov v radikalni stranki.

Komunistična stranka je tvorba najnovejšega časa, kateri niso dali važnost komunistične ideje, katero

ne morejo najti plodovita tla na področju bivše kraljevine Srbije, katere državljani tvorijo 98% kmetov; komunistična stranka je delo tujih lementov, ki so prišli proti svoji volji v sestavi naše države, ljudje, ki se počutijo pri nas neugodno in katerih največja želja je, da se ta država čimprej razpade. To so oni hoteli najlažje doseči na ta način, da so z vsemi sredstvi podpirali grupo mladih, neizkušenih političarjev v Srbiji, katere so zaslepile sijajne fraze komunističnega pokreta v Rusiji in zapadni Evropi.

Ta stranka je danes izginila iz površja našega političnega življenja z jako gesto zavednega srbskega kmetskega naroda oziroma je bila vržena v svoje naravne meje, ki so v Srbiji jako ozke in v ostalih naših krajih so se izožile na najmanjši obseg.

Kakor pa so bile naprednjačka in liberalna stranka reakcionirane, katere so vladale pred radikalno stranko toda ne iz naroda in s pomočjo naroda nego s silo od zgoraj, tako je narodna radikalna stranka matica vseh ostalih strank v Srbiji tista, ki se počasi ali sigurno razširja tudi med nami Slovenci in Hrvatini tudi med vsemi onimi sodržavljanji naših drugih narodnosti, kateri pošteno razumevajo našo narodno državno misel in so pripravljene lojalno in pošteno sodelovati pri ustvarjanju velike in močne države Slovencev, Hrvatov in Srbov, s tem da zapuste vse poizkuse, ki težijo izven državnih mej k njihovim so-narodnjakom.

(Dalje prih.)

popolnoma diskreditirana in demokratje s politiko dr. Žerjava niso zadovoljni, ker se on dosti premalo briga za široke plasti naroda. Namesto da bi izkoristil ugoden teren za napredno nacionalno stranko, dela politiko doma.

Samostojni kmetje in narodni socijalisti nimajo močnih ljudi, da bi pritegnili bivšo klerikalno maso za seboj ter je njihov pokret, dasi idealno zamišljen obsojen le na majhne sekte. (Kar se je danes po petih letih tudi uresničilo op. uredništva.)

Energičnim in spretnim načinom, bi se dal plan, da se ustanovi radikalna stranka v Sloveniji kot mogočna državotvorna stranka, tudi izvesti.

Gospod predsednik, ako bi mogel pri Vas najti moralno zaslombo, bodem započeto delo nadaljeval.

Novomesto 12. febr. 1921.

Čast mi je izraziti Vam moje odlično spoštovanje

Stefanovič Emil.

Na to pismo je blagopokojni g. Stojan Protič odgovoril sledeče:

Gospod Stefanovič!

... Ideja ustanovitve radikalne stranke ni slaba, ali je potrebno, da se stvar temeljito premisli predno se pride s celo stvarjo v javnost.

Jaz pridem po letu v Rimske Toplice tam me lahko obiščete, da to vprašanje temeljiteje pogovorimo.

Beograd 20. febr. 1921.

Stojan Protič.

Gospod Stefanovič je v započetem smislu nadaljeval svoje delo ter mirno in brez vsacega hrupa v javnosti pripravil teren za ustanovitev radikalne stranke.

Izvršujoč ta posel je prišel 8. aprila 1921 tudi v Kočevje, kjer je imel kot advokatski kandidat komisije na posestvu nekega Kajteža.

Med vožnjo iz Kočevja je povdarjal navzočemu sodniku Merali in svojemu pravnemu nasprotniku dr. Sajovicu, da bi bilo potrebno, da se slovensko ljudstvo pridruži mogočni radikalni stranki ter z njo skupaj vora se bode g.enittzeniatz di mogočno, pozitivno, gospodarsko,

državotvorno politiko. Tega razgovora se bode g. sodni svetnik Merala v Ljubljani še gotovo spominjal. Dr. Sajovic je bil navdušen za idejo ter hvalil načrt, da je to edino pravilna pot za nas Slovence.

Toda g. dr. Sajovic je že takrat ob priliki razprave in cinitve spornega posestva jasno dokazal, da je mož nezanesljiv, skrajšen oportunist in sam po sebi velik slabik. Kot dokaz navajamo samo dejstvo, da je dr. Sajovic za hrbtom navzočim kmetom pripovedoval, da je Stefanovič še mlad advokat in da ne razume nič itd. Umazana intriga, katere bi se lahko poslužilo staro babše, ne pa mož, ki ima s ponosom braniti pravico in tolmačiti zakon. Način, ki med poštenimi kolegi ni uzuelen.

Navzlic tej neresnosti in blebetariji je Stefanovič pravdo dobil.

Med tem je preteklo nekaj mesecev v delu za radikalno stranko. Politične prilike v radikalni stranki v Srbiji so se spremenile, ker se je g. Stojan Protič povlekel v opozicijo in je prevzel vodstvo stranke g. Pašič.

Nekega lepega dne so prinesli slovenski dnevnik: »Dr. Sajovic iz Kočevja se je ponudil glavnemu odboru radikalne stranke, da organizira stranko v Sloveniji.« To pa je storil brez predhodnjega sporazuma z g. Stefanovičem.

Gospodine dr. Sajovic, ali so ti podatki točni?

Postopanje gospoda dr. Sajovica in hvalisanje, da je on prišel na idejo ustanovitve radikalne stranke, je navadna tatvina ideje, ki razkrinka človeka v vsej njegovi goloti napram poedincu kakor tudi napram javnosti.

Vprašamo, ali je koristno, da pride tak tip v javnosti do veljave, ali ne postoji opasnost, da bode zopet kaj sumil, kar bi znalo biti našemu narodu v škodo.

Gospodje konzorcisti, Vi ki kričite o poštenosti, izjavite se, ali ni to čin, kateri presega daleč vsako besedolomstvo?!

Ali bodete dovoljevali, da sedi tak človek med Vami, ne da bi vrgli tudi na sebe sum, da ste mu po mišljenju bratje.

A Vi gospodine Sajovic tožite, mi bodemo pred sodiščem dokazali!

Iz stranke.

Dne 5. t. m. se je vršila širšega krajevnega odbora narodne radikalne stranke na Jesenicah, na kateri se je obravnavalo vprašanje občinskih volitev kakor tudi politična situacija v Sloveniji.

Sprejeta je bila sledeča resolucija:

1.) Konstituiranje glavnega odbora za ljubljansko okrožje se pozdravlja.

2.) Predsedniku za ljubljansko okrožje g. Grafenauer, ki je edini sposoben, kot kmet in obrtnik zastopati široke plasti delavnega ljudstva se izraža popolna zaupnica in se mu kliče v boj za dobrobit delavnega ljudstva.

3.) Opozarja se nekatere gospode na Jesenicah, da ni v interesu našega pokreta na Jesenicah, da se držijo nekako separirano ter s tem motijo razvoj naše stranke na Jesenicah.

V kratkem se bližajo volitve v oblasti, občine in mogoče tudi v narodno skupščino.

Opozarjamo naše zaupnike, da si ogledajo temeljito volilne imenike, ki se nahačajo na občinskih uradih ter jih popravijo pravočasno. Prosimo tudi vse naše zaupnike po občinah, da nam vedno in takoj sporoče, ako bi bile v njihovi občini občinske volitve razpisane, da jim pošljemo navodila.

Našim pristašem.

Z ozirom na izjavo, katero prinaša glasilo »Jadranske banke« Radikalni Glasnik, opozarjamo naše pristaše, da dr. Vojislav Janič ni niti glavni odbor in ne g. Nikola Pa-

šič šef NRS. Za nas so veljavni statuti in program NRS, za nas je veljaven star princip naše stranke iz naroda za narod in ne iz Janiča ali iz bankirja dr. Ašmana za narod.

Naše organizacije bodo delovale naprej ter potom resnega dela dokazale, da so vredne stopiti v kolo mogočne narodno radikalne stranke. Zato nas pustijo izjave t. zv. akcijskega odbora in od njega zapeljanih popolnoma hladne.

Glavno tajništvo NRS.

Ljubljana 8. jan. 1924.

Shod na Jesenicah.

Dne 20. t. m. ob 10. uri se vrši javen shod na Jesenicah v hotelu Triglav.

Dnevni red: Politična situacija Občinske volitve.

Poročata g. Grafenauer in g. Stefanovič. — Dolžnost vseh pristašev NRS je, da se shoda polnoštevilno udeleže.

Izjava.

Z ozirom na trditve naših političnih nasprotnikov, da finansira naš list demokratska stranka, izjavljamo, da je to navadno laganje, ki je tem tipom že prirojeno. V dokaz smo pripravljene pokazati naše račune iz katerih je razvidno, da je konzorcij Radikala je potom naročnine in kolportaze le za majhno vsoto pasiven. List, ki pove odkrito in brez fraz vsakemu resnico v obraz, je pri nas jako potreben in se bo kot ponedeljski dnevnik tudi gospodarsko utrdil v naši javnosti.

Konzorcij »Radikalac«.

Ljubljana 7. jan. 1924.

Tatvina ideje.

Stefanovič prvi pokrenil vprašanje naše stranke. — Pismo Stojanu M. Protiču. — Odgovor. — Dr. Sajovic pobral idejo. — Politik v jasni luči.

Da si bodemo na jasnem kakšni ljudje naj bi odločevali o usodi Slovenije, smo dobili od gospoda Stefanoviča podatke, ki razkrinkujejo do popolne golote člana akcijskega odbora dr. Sajovica advokatskega kandidata v Kočevju. Dejstva, katera smo pripravljene vsak moment pred sodiščem dokazati, pokazujejo plastično in za vsakega prijemljivo politiko, katero je hotelo uvesti par karijeristov na račun našega slovenskega naroda v našo radik. stranko.

Leta 1920 se je vrnil g. Emil Stefanovič iz Dunaja, kjer je opravljal posle polnomočnika naše kraljevine čez eno leto, domov v Novomestu ter vstopil kot advokatski kandidat v pisarno dr. Ivanetiča v Novemestu in kasneje dr. Lovrenčiča v Ljubljani.

Po njegovem naziranju je bila takrat politika slovenskih nacionalnih revolucionarcev in liberalcev, katerim na čelu sta stala dr. Žerjav in dr. Kramer, popolnoma napačno usmerjena s tem, da so se zvezali

na Hrvaškem in v Srbiji z strankami brez zgodovine in tradicije v demokratsko zmes.

Na podlagi tega razumevanja in seciranja javnega življenja se je odločil pripraviti teren

radikalni stranki

ljudi v ožji domovini.

V to svrhu je pričel delovati potom svojih prijateljev in znancev na deželi in se obrnil kot mlajši prijatelj tudi na tedanjega šefa radikalne stranke blagopokojnega Stojana Protiča, s katerim je bil kot predsednikom vlade še kot polnomočnik na Dunaju v ožjih stikih, s sledečim pismom:

Pismo Stojanu Protiču.

... Vedno bolj in bolj se pojavlja v Sloveniji potreba ustanovitve radikalne stranke, ki naj bi obsegla široke mase našega naroda.

Razlogi za to so, da je klerikalna stranka vsled svoje bivše Habsburške politike pri našem narodu

Politični razgovori.

Rubežnik.

Janez: »Ti Emil, prišel je od državne oblasti in čaka v pisarni.«

Emil: »Ali si mu dal časopis in stol?«

Janez: »Dal.«

Emil: »Dobro, pridem takoj.«

Rubežnik: »Dober dan gospod Emil.«

Emil: »Živjo.«

Rubežnik: »Veste mi, državni nameščenci smo slabo plačani.«

Emil: »Slabo, slabo.«

Rubežnik: »Kako bi bilo, ako bi se Vi tako enkrat kakor lansko leto za rudarje tudi za nas pošteno zavzeli, mi bi šli vsi z Vami kot eden.«

Emil: »To so težke stvari ali narediti bi se dalo.«

Rubežnik: »Mi vsi gledamo na Vas, veste drugi so nas dosedaj vsi vlekli za nos. Udarite vendar Vi enkrat pošteno, da se bo vse kresalo.«

Emil: »Bodemo videli.«

Rubežnik malo v zadregi: Veste pa nikar ne zamerite, saj veste služba je služba, kaj hočete...«

Emil: »Kar na dan z besedo.«

Rubežnik: »No ja, kaj bi to, saj jaz nisem kriv, saj veste.«

Emil: »Kar ven.«

Rubežnik: »Rubiti sem Vas prišel za 140 dinarjev, na katere ste bili obsojeni, ker ste pred vlado nekaj preveč resnice povedali.«

Emil: »Pojdiva v mojo sobo, (v sobi). To so mislim zadnje hlače, katere po zakonu lahko zasežete. Dajmo cesarju, kar je cesarjevega in bogu kar je božjega.«

Rubežnik vzame v zadregi hlače ter pravi: »Pa Vi kot politik tudi nič nimate.«

Emil: »Priatelj nič.«

Rubežnik: »Potem spadam pa tudi jaz v vašo stranko, ker ste ravno tako revni kot mi.«

Emil: »Kaj češ, gliha skup štriha.«

Tepčki v gosposkih hlačah.

Janez: »Ali si bral »Novo Pravo«, da jim je pod častjo odgovarjati Stefanovičevim Radikalom.«

Rudi: »Bral.«

Janez: »No, kaj praviš ti na to.«

Rudi: »Strajkbreharjem, danes republikancem jutri monarhistom, danes revolucionarcem jutri prijateljem Jadranske banke, možem, ki imajo na vesti svojega dobrotnika Peska je vse pod častjo.«

Janez: »Zakaj misliš pod častjo.«

Rudi: »Zato, ker take kreature nikdar časti niso imele, ker so nesposobne odgovarjati na stvarne očitke.«

Janez: »Prav imaš, kupljene duše Jadranske banke in tepčki v gosposkih hlačah, ki niso sposobni odgovarjati, so nekateri voditelji narodnih socialistov.«

Da se ne pozabi.

Kdo je takozvani akcijski odbor?

Dr. Ažman bankir in advokat, dr. Lukan bivši veliki župan, agrarni direktor sedaj upravni svetnik rudniškega podjetja, dr. Sajovic advokat in bankir in dr. Zupanič upravni svetnik brodarškega sindikata, Lenarčič veleposestnik.

Mi vprašamo, ali je mogoče, da bankirji, veleposestniki, upravni svetniki in advokati zastopajo kmeto, delavca, obrtnika, trgovca in uradnika?!

la za parlament. Državni budget še vedno ne morejo uravnovesiti. Deficit znaša 3 milijarde lir.

Nemčija. Marka se je nekoliko popravila, vendar pa je v Nemčiji še vedno velika beda in so nemiri na dnevnem redu. V Fuldi štrajkajo delavci v kalijevih tovarnah. Delavci so priredili velike demonstracije, katerih je morala poleg policije nastopiti tudi državna bramba, da so vpostavili zopet red.

Porurje. Ker so v Düsseldorfu zatvorili vse tovarne, je 30.000 delavcev brez posla. Radi tega grozi štrajk v vseh metalurških podjetjih.

Ogrska. Grof Aponyi je proti zvezi narodov, ker ista dela težkoče ogrskemu zunanjemu posojilu. Pred par dnevi je on polemiziral z grofom Bethlem in pri tem primerjal

Avstrijo z Ogrsko. Pri tej priliki se je izjavil, da je napačno mnenje, da ima Ogrska več likvidnih sredstev kot Avstrija. Tudi ji delajo velesile ovire, da se madjarska ne more razviti v industrijskem oziru, kakor bi bilo treba in da jo hočejo potisniti med agrarne države.

Dogovor med Avstrijo in Madžarsko. Trgovinski dogovor med Avstrijo in Madžarsko, ki ga je slednja že podpisala, daje Madžarski pravico izvoza 100 tisoč hektolitrov nad 13 stopinj močnega vina, ki bo zaearinjeno s 30 zlatimi kronami za 100 kg, torej postavko, ki jo je Avstrija dovolila tudi Italiji. Avstrija sme s svoje strani izvažati na Madžarsko razne tekstilne in železne proizvode, električne in poljedelske stroje in stroje ki se rabijo v keramični industriji.

Dopisi.

Celje. Med tukajšnjimi narodnimi socialisti vlada hud odpor proti vodstvu njihove stranke v Ljubljani, ker se je to prodalo »Jadranski banki« za »Narodni Dnevnik«. Kakor smo izvedeli iz sigurnega vira se pripravlja akcija, katera bo zahtevala nezaupnico voditeljem.

Novo mesto.

Kakor smo Vam že poročali se je vršil zadnji občni zbor radikalnih desidentov dr. Gregoričeve grupe jako klaverno, ker z diktaturo njegovo in politiko, s katero podpira »Jadransko banko« pravijo, da ima v njej naložen denar, nikdo ni zadovoljen. Zato naši pristaši že komaj čakajo, da se znebe človeka, ki nima sreča za bolnike bolniške blagajne, ker jih pušči vedno čakati po cele ure in dneve, predno jih vzame v ordinacijo, kako bo imel ta človek smisel za male ljudi. Tudi po našem mestu je mož vsled svojega nastopa jako osovražen. Pripoveduje tudi po mestu zlasti pri »Slemburju«, da ima že Ljubljano v svojih rokah ter da ostali nimajo nič govoriti, ker nimajo nobene organizacije. Zlasti na piki ima dr. Sajovica iz Kočevja, čas da je on še mlad in da ne razume nič o politiki, vendar bi pa rad dobil vse pod sebe. Koliko imajo strankini funkcionarji zaupanja v njega naj Vam bo kot dokaz dejstvo, da funkcionarji, katere je on sam na občnem zboru predlagal v odbor, tega mesta niso sprejeli, ker nočejo biti njegovi hlapeci. Tako tudi prva seja novega odbora vsled njihove nenavzočnosti ni bila sklepna.

Zadnji čas je, da se povrne g. dr. Gregorič nazaj k svojemu zvišenemu zdravniškemu poklicu ter da ga tudi vestno opravlja, ker bode s tem narodu največ pripomogel.

Bled. Mi vašega »Radikala«, ki je danes najodkritije glasilo javnega mnenja prav pridno čitamo. Posebno pa se nam dopadejo politični razgovori, ki tako pošteno udrihajo po bankirskih mrhah in podobnih tičih, ki ne spadajo v našo radikalno stranko. Le pošteno naprej.

Ljubljana. Vsled nečuvnih zlorab g. Čira Kamenaroviča in dr. Ažmana povzročena plačilna kriza »Jadranske banke« je stopila v zaključno fazo. V nedeljo sta prispela v Ljubljano predsednik »Jadranske banke« gosp. Dubokovič in član upravnega sveta gosp. Stipanovič iz Sušaka, da se orijentirata v težki situaciji. Vprašala sta gosp. Ivana Kneza, odstopivšega podpredsednika, pod kakimi pogoji bi hotel pomagati pri rešitvi zavoda. Kakor smo informirani, je gosp. Knez označil kot predpogoj sanaciji, če brez odloga iz vsakega razmerja do banke odstopi g. Č. Kamenarovič. Istega mnenja so vsi gospodarski krogi v Zagrebu in Beogradu. Vsako pogajanje o rešitvi zavoda zadene na predpogoj, da morajo iz zavoda ven njega zli duhovi Č. Kamenarovič, dr. Ažman in dr. R. Ravnihar (brat dr. Vladimira Ravniharja), ki je bil nedavno brez strokovne kvalifikacije imenovan za podravnatelja zavoda. Gg. Dubkovič in Stipanovič sta načelno pristala na to.

Razno.

Voditelji Konsorcija »Narodnega Dnevnika v laseh. Kmetijski list piše: Radikalni Glasnik poroča, da so sklenile 4 stranke v Sloveniji polit. sporazum. Da se to ne bo napačno razumelo ponovno izjavljamo, da SKS do danes ni sklenila nobenega političnega sporazuma bodisi s katerokoli stranko in nima z gospodo okrog Radik. Glasnika nobenega političnega sporazuma.

Lepo znamenje?!

Iz tega je razvidno, da akcijski odbor bazira celo svojo politiko samo na lažeh. Kaj menijo drugi listi o konsorciju N. D.

Lep komentar k združitvi 4 strank okrog N. D. daje Naprej, ki pravi:

Z novim letom so prenehale izhajati po Jadranski banki vzdrževane »Jutranje Novosti« na tako sramoten način, da se jim ni zdelo niti vredno posloveti se od svojih maloštevilnih naročnikov. Lansko leto ob istem času je na podoben način izginila Peskova »Jugoslavija«. Ne vemo, kako to, a zdi se nam, da menijo vsakokratni izdajatelji časnikarskih nesreč, ki se rode v Zvezni tiskarni, da samo imena teh nesreč tako slabo vplivajo na javnost, da morajo po enem letu zgaganja izvršiti samomor. Da tiče vzroki v njihove

vem breznačelnem, »neodvisnem« dolgočasju, tega menda ne uvidijo.

Združili so se v konsorcij zastopniki narodnih naprednjakov (Ravniharjevcev), radikalcev, narodnih socialcev in samostojnežev (med njimi prosluli Urek iz Globokega) in ti ljudje vodijo sedaj »uničujoč« boj proti »Jutru« in »Slovenskemu Narodu«. Zanimivi so ti doktorji in drugi ptiči že zato, ker so se greli že v vseh gnezdih buržujških strank na Slovenskem, pa si še vedno upajo nastopiti kot možje »neomajanih načel«.

Kočevski dr. Sajovic je bil n. pr. svojčas zvest narodni socialc, ki je pa svoje »tovariše« menda kot prvi doktor na Slovenskem zamenjal za radikalne bogataše.

Deržič ni nič manj znan po svojih političnih transformacijah. Nekdaj demokrat, potem narodni socialc, nato eden soustanoviteljev Ravniharjeve »Zajednice« v Ljubljani, sedaj fungira kot eden izmed voditeljev »naprednega bloka« okrog »Narodnega dnevnika« — narodni sociji pa ga še vedno smatrajo za svojega boga! Šli so celo tako daleč, da so radi njega s svojim Brandtmerjem vred zaigrali samostojno eksistenco svoje stranke.

Zunanja politika.

Sestanek Male antante.

Te dni se vrši v Beogradu jako pomemben sestanek male antante. Jako važen je ta sestanek, ker daje smer politike v srednji Evropi. Velike in težke naloge čakajo to konferenco. Rešiti je treba, ali naj se mala antanta popolnoma odloči za francosko politiko t. j., da se cela mala antanta priključi vojni konvenciji, ki se je že sklenila med Čehoslovaško in Francosko ali ne. Ali naj Varsajsko mirovno pogodbo obsodi ali naj jo spopolni. Dr. Beneš je stavil predlog za vojno konvencijo med celo malo antanto in Francosko. Ker Jugoslavija in Rumunija ne nasprotujejo temu predlogu, se smatra v Beogradu, da je mala antanta popolnoma osvojila francosko politiko.

Velike važnosti je ta sestanek, ker se bo tu opredelilo zadržanje male antante napram Rusiji. V angleških krogih so uverjeni, da bo glavni rezultat te konference priznanje sovjetske vlasti, ker so v tem vsi složni.

Glavni namen tega sestanka je ohraniti srednji Evropi status quo, in za to se boriti z vsemi razpoložljivimi sredstvi ne oziraje se na druge velesile.

Angleški ni nič povolji ta sestanek, ker se računski križajo.

Poincarejeva politika se odobrava. Najstarejši senator parlamenta, ki se je sestel te dni, je otvoril kot predsednik zasedanje z izjavo, da je treba nadaljevati večjo in jasno politiko gosp. Poincare-a do definitivnega triumpfa. Ta se naslanja na ugovor, kateri nam daje pravice na zaloge in garantira naše pravice. On je prisilil Nemčijo, da igra z odkritimi kartami. Trditev, da je Francoska izolirana, je netočna, ker njeno politiko odobravajo mnogi narodi v Evropi in ima nepobitno avtoriteto.

Macdonald o bodoči delavski vladi na Angleškem. Na sestanku delavske stranke je izjavil Ramse Macdonald, da hočejo pristaši te stranke vlast radi dela in ne, da pripravljajo volitve; hoče rešiti vprašanje, ki interesira celi svet, v dosego

tega cilja je treba mobilizirati vse može in žene, ki imajo zdrav smisel in dobro voljo. Macdonald poziva liberalce in konservativce, da se najprotivijo temu programu delavske stranke in tako ne rešijo te naloge, noče odstraniti s sveta ognjišče, ki je v stanju zapaliti celi svet. Govornik je mnenja, da je delavska stranka pozvana upostaviti v vseh delih Evrope vlade miru.

Macdonald je še dodal: Nesporazum med Francosko in Veliko Britanijo mora izginiti. Nekaj posebnega bi bilo, ako bi mogli skleniti sporazum z Francosko, Italijo, Rusijo, Nemčijo in Čehoslovaško, z eno besedo z vsemi narodi, kakor tudi iskren dogovor med vsemi možmi in ženami, ki hrepene rešiti človeštvo. Rivaliteta v oboroževanju je neumnost, kakor tudi bojazen pred sovjetji, s katerimi se hoče direktno pregovarjati. Smatra, da je edino delavska stranka poklicana urediti vprašanje o brezposelnosti in o delavskih stanovanjih.

Poljska priznava sovjete. Kakor posnemamo iz najnovejših poročil, je Poljska priznala sovjetsko Rusijo in je ista že poslala svojega diplomatskega zastopnika gosp. Obolenskega v Waršavo.

Bulgarska nas izziva. Gosp. Cankov predsednik bolg. vlade je napadel našo državo ob priliki njegovega govora v sobranju. Izjavil je, da Bulgarska ne bo nikdar pozabila na Macedonijo, ki se nahaja po krivici v rokah naše države. Naša vlada je nato protestirala pri sofijski vladi potom našega diplomatskega zastopnika Rakiča. Nakar je dala sofijska vlada naši vladi zadoščenje s tem, da je dementirala časopisne glasove, češ, da so govor premierja napačno poročali.

Venizelos v Grčiji. Po dokončanih volitvah v Grčiji je nastal še večji kaos v vprašanju oblike države. Venizelos je mnenja, da naj to narod odloči v plebiscitu. Prihajajo tudi poročila, da je Venizelos težko obolel.

Mussolini pospešuje volitve. V Italiji se bodo vršile volitve 6. aprila.

Najzanimivejši tip pa je gotovo dr. Ravnihar. »Jutro« mu včasih očita, da je bil nekoč klerikalec. No, potem so ga »Jutrovc« postavili za podpredsednika svoje stranke. Potem je z »Narodom« ustanovil stare »narodne naprednjake«, ob volitvah se je spet združil z mladimi, ki jim je kratko nato zopet pokazal fige — vrag vedi, kakšna kolebanja prenesle takle doktorski želodec. Sedaj je ustvaril »napredni blok po intencijah pokojnega dr. Tavčarja«. Zanimivo, kaj? Pa še bolj zanimiv je vzrok! Možakar bo namreč v kratkem zasedel Reiserjev poslanski stolec, za katerega sta napravila pogodbo ob času parlamentarnih volitev.

Smotra. Te dni je izšla prva številka »Smotre«, glasilo gosp. Mih. Rankoviča podpredsednika parlamenta in voditelja seljaških poslancev v radikalnem klubu. Smotra bo izhajala kot tednik. Namen Smotre je pomesti iz javnega življenja korupcijo, protekcionizem in nesolidnost, ki se je razpasla pod okriljem poedinih partijskih veličin. »V mnogih službah«, pravi gosp. Rankovič v svojem programnem članku, ki ga tudi mi prinašamo kot uvodnik »se nam nudi vtis, da smo to državo vzeli v zakup za omejeno dobo in da je treba iz nje izvleči čim več koristi. Zadnji čas je, da odločno preseka postavke nezadovoljnih zahtevkov, kolebljive zavesti in prodajanje javne morale.« Iz tega je razvidno, da ima N. R. S. dovolj močne in tudi pošteno politike, ki so v stanju razčistiti ne samo po drugih strankah, temveč predvsem v svojih lastnih vrstah.

Pozivamo vse somišljenike in naročnike, da se naroče na Smotro, ki stane mesečno Din 4. Naroča se: Uprava »Smotre«, Beograd, Kralja Milana 71.

To je mogoče in mora biti!

Mi smo že v »Jutranjih Novostih« razpravljali o revirsistemu naših natakarjev ter tudi kasneje opozorili gospode poslodajalce, da je neobhodno potrebno, da se to vprašanje v vseh večjih obratih v Sloveniji uredi.

Revirsistem ni samo v interesu natakarjev donošalcev temveč je tudi v interesu plačilnih natakarjev kakor tudi njihovih gospodarjev. Mi smo to svojo trditev v »Jutranjih Novostih« utemeljili ter opozorili, da je tudi v velikem interesu gostov, da se uvede revirsistem natakarjev.

Po vseh večjih mestih inozemstva kakor tudi v naši državi je že izveden revirsistem v vseh večjih obratih in se izkazuje kot izborna institucija v korist natakarjev donošalcev, plačilnih, gospodarjev in gostov. Zakaj se toraj ne bi uvedla ta institucija tudi pri nas v Sloveniji!

Gospod Krapež je bil tako ljubeznjiv ter se je vsled naše inicijative

Gospodarstvo.

Davčne zadeve.

Splošne dolžnosti davkoplačevalcev v I. četrtletju 1924.

(Opozoritev Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.)

I. Vložitev napovedi.

a) Za dohodnino — Rok za vložitev napovedi poteče koncem februarja tega leta. Do tega roka mora vsakdo, kdor že plačuje dohodnino, vložiti napoved iz lastnega nagiba, da se ogne zamudnim posledicam § 205 zakona o osebnih davkih. Losebne pozive za vložitev napovedi dobe le oni, katerim namerava davčno oblastvo za I. 1924 prvič predpisati dohodnino.

b) Za rentnino. — Hkratu z napovedjo z dohodnino je vložiti tudi napoved za rentnino. Za vložitev napovedi za rentnino ne dobi nihče posebnega poziva. Napovedi za rentnino ni treba vlagati davkoplačevalcem, ki že plačujejo rentnino in svojega bivališča tekom leta 1923 niso

Trgovina z človeško krojo.

NNS kupuje Reiserjev mandat za 45.000 dinarjev.

Dopis Kmetijske posojilnice.

Danes je predsednik JDS dobil od Kmetijske posojilnice pismo, s katerim mu ta denarni zavod naznanja, da je »načelstvo NNS« (ali blagajnik kaj ve o tem?) založilo pri njem znesek 54.000 dinarjev na vložno knjižico št. 32.385, glasečo se na ime — »Ljubljanski mandat«!

»Knjižica je opremljena s sledenjo vinkulacijo: »Ravnateljstvo Kmetijske posojilnice ljubljanske okolice izroči v njegovi shrambi se nahajajočo vložno knjižico št. 32.385 z vlogo 45.000 Din, glasečo se na ime »Ljubljanski mandat« ali njen realizat načelstvu JDS na roke gosp. dr. Gregorja Žerjave čim dvigatelj izkaže, da je prof. dr. Josip Reiser najkasneje do 19. januarja končnoveljavno odložil svoj poslanski mandat v skupščini. Z izjavo, da podpisano ravnateljstvo izroči omenjeno knjižico, odnosno po volji dvigatelja njen realizat načelstvu JDS z v vinkulaciji navedenimi pogoji beležimo itd.«

Kupovanja in trgovanja z mandati do danes ne zaznamuje politična zgodovina Slovenije. Nas se Reiserjev mandat in demokratje absolutno nič ne tičejo, toda razumevanje politike v tem smislu, da se bode z našim ljudstvom kšeftarilo, je najneverjetnejša žalitev našega celokupnega Slovenskega naroda. Cela stvar silno smrdi po Jadranski banki in njeni politiki kupovanja Nemcev in ostalih glasov.

Naš list. Ponosno in zamožestvo stopamo na plan z lastnim tednikom (pravilno z tednikom Jadranske banke): piše Radikalni Glasnik.

uredbe revirsistema oglasil v »Slovenskem Narodu«, ter se je malo hudoval na nas češ, da mi tega ne razumemo, ni pa povedal zakaj se ravno v Ljubljani ne bi dala uvesti ta institucija. Njegovi trditvi, da on najbolje plačuje svoje ljudi, moramo radi, kakor smo se to tudi informirali, pritrditi.

Opozarjamo pa, gg. poslodajalce, da vzamejo stvar revirsistema kot zelo resno, ker je bilo že dovolj časa in tudi prilik, da se to vprašanje spravi z dnevnega reda.

Da se čimpreje reši to vrašanje je v interesu gospodarjev, ker imajo združeni natakarji donošalci dovolj moči, da pravočasno in ob pravi priliki, ko bo to gospodarjem najmanj pogodu, sami energično rešijo to vprašanje. Prepričani pa smo, da bodo gg. poslodajalci sami prišli do tega, da je v njihovem lastnem interesu, da se stvar sporazumno z natakarjem donošalci mirno in lepim potom reši.

izpremenili, ako se njihovi rentnini zavezani dohodki niso pomnožili.

Tiskovine za te napovedi se dobe pri davčnih oblastvih ni davčnih uradih.

Napovedi se po tarifni postavki 231. zakona o taksah in pristojbinah zavezana taksi po 5 Din, ki se prilipi na napoved.

Komur je nemogoče vložiti napoved v določenem roku, naj s primerno utemeljitvijo pravočasno prosi za podaljšanje roka.

II. Naznanila o izplačanih službenih prejemkih.

Vsakdo, kdor izplačuje službene prejemke, stalne ali premenljive v višini, ki utemeljujejo za dohodnino davčno dolžnost, je zavezan do konca februarja 1923. naznaniti te prejemke na posebni tiskovini. — Za to naznanilo ni plačati nobene takse.

III. Razgrnitev predpisanih izkazov in prizivni roki.

Davčna oblastva imajo nalog, da uredi razgrnitev predpisanih izkazov

na ta način, da se bo vršilo ob naprej določenih rokih, in sicer prvih 15 dni vsakega koledarskega četrtletja za vse davke, odmerjene v preteklem koledarskem letu. O davkih, ki so jih davčna oblastva odmerila v IV. četrtletju 1923., so v zmislu gornjega naloga razgrnjeni predpisni izkazi prvih 15 dni meseca januarja 1924, kolikor niso bili davčni zavezanci na razgrnitev izven tega roka posebej opozorjeni.

Prizivni rok se pričinja s 16. dnem po razgrnitvi in traja 15 dni.

IV. Jamstvo za dohodnino.

Industrijski obrati, ki so na podlagi jamstva za dohodnino, uveljavljenega s členom 155., št. 4 finančnega zakona za I. 1922 in 1923 pobrali dohodnino od izpremenljivih prejemkov svojih nameščencev, so dolžni v IV. četrtletju 1923 pobrane zneske odpredati davčnemu uradu do 14. januarja 1924 s posebnim izkazom v dveh izvodih.

V. Davek na poslovni promet.

a) Davkoplačevalci, ki so zavezani plačevati davek po knjigi opravljenega prometa (razen podjetij, zavezanih javni računodajci, vsi obrati in podjetja, katerih promet je v minulem letu presegel 360.000 Din), so dolžni plačati davek na poslovni promet za IV. četrtletje 1922. do 30. januarja 1924. in pa hkratu predložiti prijavo ali z uporabo stare tiskovine, kjer so še na razpolago, ali po vzorcu, objavljenem v razglasu delegacije ministrstva financ z dne 22. maja 1922. A I 6. 3 (Uradni list z dne 3. junija 1922, št. 59).

Zamudniki se še posebej opozore na svojo dolžnost ali s posebnim pozivom ali z javnim razglasom ter z zapretilom uradne ocene ter glob zaradi nerednosti.

Kdor vložil nepravilno prijavo, izgubi pravico pritožbe.

b) Davkoplačevalci, katerih promet ni v minulem letu presegel zakonito določene meje 360.000 Din, niti ni bil manjši od 15.000 Din, so zavezani na splošni poziv in v določenem roku vložiti prijavo o prometu, opravljenem v minulem letu. Roka za vložitev finančne oblastvo še ni objavilo, bo pa predvidno objavljen v I. četrtletju 1924.

Ako se za te prijave uporabi stara tiskovina, jo je dopolniti za promet, opravljen z državo že ob izplačilu pri državni blagajnici, z besedilom vzorca, objavljenega v gornjem razglasu finančne delegacije.

Kdor ne predloži pravočasno prijave, izgubi pravico pritožbe in mu davčni odbor oceni letni promet po lastni vrednosti in podatkih.

VI. Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. februarja 1924. dospejo v plačilo direktni davki za I. četrtletje 1924. Davčni uradi so upravičeni jih po 14. februarju 1924. prisilno izterjati in zaračunati poleg 6 odstotnih zamudnih obresti še za opomin 4 odstotke terjane zaostanka.

Naš deficit v izvozu. Kongres beogradske trgovske zbornice, ki se je vršil 27. in 28. avgusta je konstatiral, da bode iznašal izvoz v tej izvozni sezoni od 1. septembra 1923 pa do 1. septembra 1924 vagonov 278.209 Din 6.785.000.000 v naši državi. Mala Srbija je izvozila v letu 1911 Din 117.000.000 kar bi zneslo po današnjem kurzu 2.235.000.000, tako bi se računalo na vsakega prebivalca 700 Din. V letu 1922 je bil izvoz cenjen Din 4.000.000.000 to se računa na vsakega prebivalca 256 Din.

To pomeni, da je vsak prebivalec v predvojni Srbiji zaslužil 700 Din in danes v naši državi sam 256 Din.

Deficit v izvozu znaša poslednja 4 leta 7 milijard dinarjev.

Vrednost denarja.

1 Dolar Din 88, 100 avstr. kron Din 0.125, 100 čeških kron Din 256.—258, 100 francoskih frankov Din 432—437, 100 italijanskih lir Din 375—382. Čekovni promet v novembbru vplačila so znašala 1443.7 milijona a izplačila 1464.2 milijona Din.

Pod častjo.

Pod častjo. »Nova Pravda« z dne 12. januarja piše, da ji je pod častjo odgovarjati neresnemu Stefanoviću in njegovim radikalom. Ta izjava karakterizira in pokaže v vsej javnosti voditelje narodnih socialistov kot popolnoma nesposobne političarje, ki so bili prevzeli od demokratov tisti stari mentalitet. Če ni po naše, je vse neresno, nepravilno itd.« To naziranje je spravilo naše demokrate na minimum in to naziranje je obdržalo naše narodne socialiste pod minimum.

V javnem življenju je potrebno vsako sporno vprašanje, različno naziranje temeljito obravnavati in razčistiti ter s tem prepustiti sodbo javnosti, ki je najvišji forum v vseh vprašanih javnega življenja. Neoziraje se pa na ta edino pravilen princip, moramo tukaj glede osebe g. Stefanoviča ugotoviti sledeče:

»G. Stefanović je ob času razpada eno leto kot poverjenik kraljevine SHS repatriiral ca. 100.000 bivših srbijanskih ujetnikov, beguncev itd. iz cele srednje Evrope ter jih na ta način rešil muk, trpljenja in sigurne propasti.

G. Stefanović je vodil lansko stavko 12.000 rudarjev in je stavko dokončal z dobrim uspehom brez kakih žrtev.

To sta dva markantna, pozitivna in vidna uspeha v dobrobit našega ljudstva in države.

Oba uspeha nista pustila v žepu g. Stefanoviča niti vinarja, kakor to pri naših politikih ni ravno običajno.

Interesantno je tudi dejstvo, da državniki in politiki, od katerih imenujemo samo blagopokojnega Stojana Protiča, bivšega vojnega ministra Mihajla Rašica in šefa interaliirane misije v Berlinu amerikkanskega generala Harriesa, so delovali s g. Stefanovićem kot 27 letnim šefom misije na Dunaju ter ga smatrali kot zelo resnega človeka, o katerem so se neštokrat najlaskavejše izrazili.

Iz teh dejstev je prijemljivo, kje je resnost in kje je neresna domišljavost, ki je produkt skvarjenega polinteligenta.

V javnem življenju govore samo vidna in prijemljiva dela in uspehi.

Opozorilo.

Vsa pošta za Radikala in Glavno tajništvo se naj pošlje edino na naslov: »Radikal«, Ljubljana, Slomškova ulica 2.

OPOMBA UREDNISTVA.

K članku naša javna morala.

Gosp. Mih. Rankovič nar. posl. N. R. S. je naš odlični prijatelj in prvoboritelj, da se izčisti korupcija in protekcionizem iz javnega življenja in uživa kot tak zaupanje celokupne Jugoslovenske javnosti ter je v strah vsem korupcionistom v lastni kakor tudi v ostalih strankah. On je navaden kmet, ki je bil zvoljen z velikansko večino glasov v njegovem srezu. Njegov glas kot izvežban in spreten političar slovi med celokupnim srbskim kmečkim ljudstvom kakor tudi med parlamentarci. Članek je priobčen v »Smotri«, katere lastnik je Mih. Rankovič.

Ker stojimo pred volitvami v oblastne in srezke skupščine in ker bodo morda tudi kmalu volitve v narodno skupščino, ker bodo letos skoro v vseh občinah občinske volitve, ho treba popraviti vse volilne imenike. — Dolžnost vsakega zaupnika, političnih odborov, vsakega volilca in somišljenika je, da se za pravilnost volilnih imenikov takoj pobriga!!!

1. Vsak pošten radikal je naročnik »Radikala«.

2. Radikal je glasilo delovnega ljudstva in je tudi odvisen od naročnine svojih naročnikov.

3. Kmet in mali človek naj vodi radikalno politiko in ne Jadranska banka.

4. Ali ste že poslali naročnino za »Radikala«???